

POEMS

LYUBA YAKIMCHUK

With the support of the
Creative Europe Programme
of the European Union

VERSOPOLIS

where
poetry
lives

Selected Poems for PMF by Lyuba Yakimchuk

Prague Microfestival, 2023

praguemicrofestival.com

Spolek pro Prahu literární, IČO 22713972

English translation by Oksana Maksymchuk, Max Rosochinsky, Svetlana Lavochkina

Czech translation by Jan Kostohryz & David Vichnar

Typesetting by Interior Ministry

ISBN 978-80-11-02574-8

All rights reserved

LYUBA YAKIMCHUK

Ukrainian writer Lyuba Yakimchuk was born in 1985 in Pervomaisk, Luhansk region, and currently resides in Kyiv, Ukraine.

She is the author of several full-length poetry collections, including *Apricots of Donbas*, which sheds light on people's experiences in war-torn regions. She has earned several prestigious awards, including the International Slavic Poetic Award. The book was listed in *Forbes* magazine, Ukraine's Top 10 books about the war, and published in Ukrainian, English, French, Swedish, Polish, and Estonian. Her writing has been translated into more than twenty languages. At the 2022 Grammy Awards, she performed her poem "Prayer" in English as part of John Legend's performance of his song "Free." Her book, *Apricots of Donbas*, has been recorded in French by Catherine Deneuve and the audiobook is set to be released in early 2024 by Édition des Fames in Paris.

In addition, she was named among the one hundred most influential people in the arts in Ukraine by Kyiv's *New Time* magazine (2015).

Ukrajinská spisovatelka Ljuba Jakimčuk se narodila v roce 1985 v Pervomajsku v luhanské oblasti a v současné době žije v Kyjivu na Ukrajině.

Je autorkou několika básnických sbírek, včetně knihy *Donbaské meruňky*, která osvětluje zkušenosti lidí ve válkou zničených regionech. Získala několik prestižních ocenění, včetně Mezinárodní slovanské básnické ceny. Kniha byla zařazena do seznamu deseti nejlepších knih o válce na Ukrajině časopisu *Forbes* a vyšla v ukrajinštině, angličtině, francouzštině, švédštině, polštině a estonštině. Její dílo bylo přeloženo do více než dvaceti jazyků. Na předávání cen Grammy v roce 2022 přednesla svou báseň „Modlitba“ v angličtině jako součást vystoupení Johna Legendy s písní „Free“. Její knihu *Meruňky z Donbasu* nahrála ve francouzštině Catherine Deneuve a audiokniha má vyjít počátkem roku 2024 v pařížském nakladatelství Édition des Fames.

Kromě toho ji kyjivský časopis *New Time* (2015) zařadil mezi sto nevlivnějších lidí v oblasti umění na Ukrajině.

English translation by Oksana Maksymchuk, Max Rosochinsky, Svetlana Lavochkina

Český překlad Jan Kostohryz & David Vichnar

гусінь

її пальці змерзли і звузилися
з них злітає обручка
цокає асфальтом
її пальці тремтять на вітрі
як осінні листочки
коли біля ніг проповзає гусінь
танкова гусінь
біля ніг її дівчки

двоє підходять і наказують
розвернути руки, як для оплесків
вдивляються в паспорт перший, другий раз
мацають її пальці мозолисті
і знаходять опіки, лише опіки
де мав бути мозоль на вказівному
від снайперської гвинтівки
вони називають її позивний
а може і не її —
курва-жінка

вони її роздягають
вони її розглядають
вони розлягаються
злягаються
лаються
дев'ятеро
(її улюблене число)
у синіх халатах
(її улюблений колір)
у дірявих кросівках
(її улюблене взуття)
дев'ятеро
на одну розпатлану
не курву, а жінку

а дівчинка зігнулась калачиком
вона дивиться і не плаче
вона піднімає мамину обручку
ховає в роті, як собака кістку
та дивиться, як гусінь дожирає їхнє зелене місто

caterpillar

her digits contract in the cold
a wedding band slips off her ring finger
it clinks and rolls on the pavement
her hands tremble like leaves
as a caterpillar draws near—
its track
crawls by her daughter's feet
and stops

two men approach
order her to open her hands as if for a clap
they peer into her passport, pass it between themselves
they press and squeeze her thumbs
on her index finger
they locate a burn instead of a callus
from shooting a sniper rifle
they call her by her nickname
or maybe it's someone else's—
Butch

they strip her
they probe her
they lay her down
enter her
cursing
nine of them
(her favorite number)
wearing blue bathrobes
(her favorite color)
second-hand Nikes
(her favorite shoes)
nine of them
for one disheveled—
not a bitch, but
a woman

her little girl curls up like a fetus
looks on without tears
she picks up her mom's wedding band
holds it in her mouth like a dog with a bone
and watches a caterpillar devour their verdant town

2014

English translation Oksana Maksymchuk and Max Rosochinsky

housenka

prsty se jí v zimě stáhnou
snubní prsten jí sklouzne z prstu
zacinká a skutálí se po chodníku
ruce se jí roztřesou jak listy
jak se housenka přibližuje —
její stopa
se připlazí k noze její dcery
a zastaví

přiblíží se dva muži
příkážou jí rozevřít ruce, jako by chtěla tleskat
zírají do jejího pasu, předávají si ho
popadnou jí palce a přitisknou
jí je k ukazováku
místo mozolu najdou popáleninu
z toho, jak střílela ostřelovačskou puškou
osloví ji přezdívkou
její nebo možná snad někoho jiného—
Drsňák

svléknou ji do naha
ohmatají ji
položí ji
vstoupí do ní
s nadávkami
je jich devět
(její oblíbené číslo)
mají na sobě modré župany
(její oblíbená barva)
obnošené Nike
(její oblíbené boty)
je jich tam devět
kvůli jedné rozcuchané—
ne děvce, ale
ženě

její malá holčička se stočí jako zárodek
hledí bez slz v očích
zvedne mamčin snubní prstýnek
sevrě ho ústy jako pes drží kost
a dívá se, jak jim housenka polyká zelenavé město

2014

у мене до тебе криза

ти підкурював сигарету
а вона не горіла
стояло літо
і дівчата спалахували від першого-ліпшого
а я від тебе вже ні

— наша любов зникла безвісти, — пояснюю другу
пропала на одній із воєн
що ми вели в себе на кухні
— заміни слово війна на криза, — каже він
адже кризи бувають у всіх

пам'ятаєш, була Друга світова криза?
відповідно і Перша світова
громадянська криза — у кожного своя
я забула про Холодну кризу
їх наче теж було дві
а ще ж про визвольну кризу треба згадати
як добре це звучить —
Визвольна криза 1648–1657
так і запишіть у підручниках
криза, яка визволяє
назавжди вивільнює

мій прадід загинув від Другої світової кризи
можливо, від руки іншого мого прадіда
або від його автомату
або від його танка
от тільки неясно
як цю кризу вони вели один з одним
чи криза, як мор, їй убила сама
бо ж у кризі ніби ніхто не винен
вона невідворотна, як смерть

і коли наша з тобою хатня війна
перетворюється на кризу
чи стає легше
чи менше болить?
хіба птахи повертаються з півдня до нас
а, може, це ми їдемо їм назустріч?
і що це за мова в нас така —
бракує слів, щоб описати наші почуття
лишаються лише криза і любов
як антоніми

але якщо любов буде такою складною
із цими спалахами і згасаннями
як кров і біль
(і кров — це зовсім не місячні
а якесь нове моє почуття)
(а біль — це твоє)
якщо вона буде складеною
з двох різних почуттів
то скоро й любов почнуть називати кризою

у мене до тебе криза, люба
давай одружимося
буде легше обом

у нас криза
краще би нам розлучитися

2016

I Have a Crisis for You

you lit up a cigarette
but it wouldn't burn
it was summer
and girls would light up from any passer-by
but I didn't light up from you anymore

—our love's gone missing, I explain to a friend
it vanished in one of the wars
we waged in our kitchen
—change the word 'war' to 'crisis,' he suggests
because a crisis is something everyone has from time to time

remember the Second World Crisis?
correspondingly, also the First World
Civil Crisis—to each his own
I forgot about the Cold Crisis
it seems they also came in twos
also the Uprising Crisis
it sounds so good—
the Uprising Crisis of 1648–1657
write it down in the textbooks
a crisis that liberates
releases forever

my great-grandfather fell in the Second World Crisis
possibly by the hand of my other great-grandfather
or his machine gun
or his battle tank
but it is unclear
how they conducted this crisis with each other
perhaps it was the crisis itself that killed them, like a plague
for nobody is to blame for the crisis
it is inexorable like death

and when our own domestic war
turns into crisis
does it get better?
does it hurt less?
do birds come back to us from the south
or maybe, we come out to meet them?
why is our language like that—
we lack words to describe our feelings
only crisis and love are left
as antonyms

but if love is bound to be so complicated
with these blazes and smolderings
like blood and pain
(and blood is not like periods
but some new feeling of mine)
(and pain is yours)
if love is made up
of two different feelings
then soon love will also be called crisis

I have a crisis for you, darling
let's get married
it'll be easier for us both

we've got a crisis
we'd better split up

2016

English translation Svetlana Lavochkina

Mám pro tebe krizi

zapálíš si cigaretu
ale nechce hořet
bylo léto
a holky si nechávaly zapálit od náhodných kolemjdoucích
ale já se už kvůli tobě nerozpálila

—hledá se naše láska, vysvětluji příteli
že zmizela během jedné z těch válek
co jsme rozpoutali u nás kuchyni
—změň slovo „válka“ na „krize“, navrhuje
protože krizí si jednou za čas projde každý z nás

pamatuješ si na druhou světovou krizi?
analogicky taky na první světovou
občanskou krizi—každému, co jeho jest
na studenou krizi jsem už zapomněla
vypadá to, že také přišla po dvou
taky krizové povstání
to zní tak dobře—
krizové povstání 1648-1657
zapište to do učebnic
krize která osvobodí
a navždy uvolní

můj pradědeček padl v druhé světové krizi
pravděpodobně rukou mého druhého pradědečka
nebo jeho kulometem
nebo jeho bojovým tankem
není jasné
jak vedli tuhle krizi jeden proti druhému
možná je zabila sama krize, jako mor
neboť za krizi přece nemůže nikdo
je neúprosná jako smrt

a poté, co se naše vlastní domácí válka
promění v krizi
zlepší se tím snad?
bolí snad míň?
vrátí se k nám ptáci z teplých krajín
nebo jim snad půjdeme naproti?
proč je naše řeč taková—
nestačí nám slova, abychom popsali naše pocity
zbývají už jenom krize a láska
coby antonyma

ale musí-li být láska musí tak komplikovaná
se všemi těmi plameny a dýmy
jako krev a bolest
(a krev není podobná měsíčkům
ale nějakému novému pocitu)
(a bolest je tvá)
pokud se láska skládá
ze dvou různých pocitů
pak se láska bude brzy nazývat krizí

mám pro tebe krizi, má milá
pojďme se vzít
bude to pro nás oba jednodušší

máme krizi
raději bychom se měli rozejít

2016

виробництво ніжності

з віконного скла знімаю скотч —
пристав, зубами не відгризеш
у найближчий супермаркет вибігаю
за губками й рукавичками
кухонний шкребок про всяк випадок
у кошик кидаю

на стенді з розчісками
беру до рук щітку для волосся
„зроблено в Харкові“ — пишуть
значить, довго служитиме, думаю
як Харків — стійке
аж хочеться сказати — вічне

хоч у мене розчісок більше
ніж волосся для них
проте “зроблено в Харкові” переконує
бо ж не розчіску, а ніжність зроблено
яка хвилию піднімається
і розтікається тілом

і де вони роблять цю ніжність
під час бойових дій?
у метро? в укритті?
у цеху?

проходжуся рядами супермаркетовими
та прихоплюю апельсиновий сік з Миколаєва
томатну пасту — останню баночку — з Херсона
йогурт з Кременчука
бахмутської солі все так і нема
із Соледара теж не завозили

— скоро з’явиться, — каже продавчиня
ніби все вона знає про геополітику
не дозволяє перепитати
та завертає за кетчупів ряд

коли відмиваю вікна вдома
радіотрансляція
розливається кімнатами
розтікається поверхнею скла
уже майже чистого
розливається ніжністю

з Білої-Білої Церкви
де збили ракету
що прямувала
з акваторії
Чорного-Чорного моря
сюди прямувала
де вікна
уже не захищені скотчем
де вікна
не закладені цеглою книг
де вікна
пропускають світло
та вибухові хвилі

тож я
сьогодні розчешу волосся ніжністю
завтра з'їм ніжність на сніданок
на вечерю зроблю з ніжністю соус
може звільнять з окупації ніжність сипку —
і я м'ясо до соусу пересолою

перемога повинна бути добре посолена
я ще не пробувала такої жагучої ніжності
зовсім ніколи
але неодмінно, кажу вам, спробую

19 липня 2022, Київ

The Making of Tenderness

I peel the scotch tape off the windowpane—
so stubbornly stuck it can't claw it off
I stop by the nearest supermarket
for sponges and cleaning gloves
throwing in a metal scrubber
for good measure

at the stand with hair products
I grab a hairbrush, marked
"Made in Kharkiv"
so it'll serve a long time, I muse
as "Kharkiv" stands for "enduring"
you could almost say: "eternal"

I have more hairbrushes
than I have hair
yet "Made in Kharkiv" convinces me
it's not just a brush, but tenderness itself
that is made, rising within me
like a wave, flooding my body

and where only do they make this tenderness
during warfare?
in the metro? in the bomb shelter?
in a factory?

I walk down the aisle
picking up some orange juice from Mykolaiv
tomato paste – the last jar – from Kherson
yogurt from Kremenchuk
but the salt from Bakhmut is still missing
and none has come in from Soledar

we'll get it back in stock! – promises the saleswoman
as if she knows everything about geopolitics
doesn't let me ask another question
and disappears behind the ketchup stand

When I finally clear the windowpanes
the radio broadcast
floods all the rooms
rises up to the glassy surfaces
nearly clear –
rushing tenderness
all the way from the town of the White-White Church
where a rocket had been shot down
hailing from the Black-Black Sea
to us
where the windowpanes
are no longer secured by scotch tape
where the window openings
are not barricaded with books
where the windows
are open to the light
and the blast waves

so tonight I will brush my hair with tenderness
tomorrow I'll have tenderness for breakfast
in the evening I'll make some tenderness sauce
and if they free the loose tenderness from under the occupation

I'll go ahead and sprinkle it all over

victory is best well-seasoned
never before have I known a tenderness so sharp
absolutely never
but I'll certainly try it now, I promise

June 19, 2022, Kyiv

English translation Lyuba Yakimchuk

Jak se rodí něžnost

Odlepuji z okenního skla lepicí pásku
tak paličatě přilepenou, že mi nejde odloupnout
zastavuju u nejbližší samošky
pro houbičky a gumové rukavice
přihazuju drátětku
pro jistotu

u regálu s produkty na vlasy
popadnu kartáč, s nápisem
„Vyrobeno v Charkově“
takže mi bude dlouho sloužit, zamýšlím se,
jelikož „Charkov“ znamená „vytrvalý“
skoro by se dalo říct: „věčný“

kartáčů mám víc
než vlasů
ale „Vyrobeno v Charkově“ na mě dělá dojem
není to jen kartáč, ale něžnost sama
jak se rodí, stoupá ve mně
jako vlna mi zaplavuje tělo

a kde tak asi vyrábějí tuhle něžnost
během války?
v metru? v bombovém krytu?
v továrně?

jdu uličkou
a beru si pomerančový džus z Mykolajivu
rajčatový protlak – poslední sklenici – z Chersonu
jogurt z Kremenčuku

ale sůl z Bachmutu stále chybí
a ze Soledaru taky žádná nepřišla

brzy ji doskladníme! – slibuje mi prodavačka
jako by o geopolitice věděla všechno
další otázku mě položit nenechá
a zmizí za regálem s kečupy

když konečně vycídím okna
všechny místnosti zaplaví
rozhlasový přenos
vystoupá po skleněném povrchu
skoro čistém –
přihrne ke mně něžnost
až z města Bílo-bílého kostela
kde sestřelili raketu
původem od Černo-černého moře
až k nám
kde už okenní tabulky
nejsou přelepené lepicí páskou
kde díry po oknech
už nejsou zastavěné knihami
kde jsou okna
otevřená světlu
a tlakovým vlnám

takže dnes si budu česat vlasy něžností
zítra si dám něžnost k snídani
večer si z něžnosti udělám trochu omáčky
a pokud uvolněnou něžnost osvobodí ze zajetí
dám se do toho a zasypu jí úplně všechno

vítězství chutná nejlíp řádně okořeněné
nikdy předtím jsem tak ostrou něžnost nepoznala
vůbec nikdy
ale teď ji nepochybně ochutnám, to slibuju

19. června 2022, Kyjiv

Материнська мова

слова на кінчику материнського язика
завжди найсолодші та найгіркіші
не піддаються прямому перекладу з мови на мову
потребують приміток, вияснень

кожне мамине «ти не голодна?»
означає «як справи?»
але часом я протестую:
— розжувати, покласти до рота
перевірити, чи ковтнула —
це твоя особлива форма насильства, мамо?
— матимеш своїх дітей, поймеш, —
відповідає вона

я сказала б, що ніколи такого не буде
кинула б слухавку, образилась
проте материнська мова передається у спадок
і я вже нею сама розмовляю
щонайменше з собою
коли прикрашаю новорічну ялинку
та між декорацій на гілках — цукерки
коли залишається на тарілці їжа
яку я не можу викинути в смітник
тому через силу її ковтаю

пам'ятаю, моя бабуся
припрошувала все доїсти з тарілки
та ми їли за маму, за тата, за бабу, за діда
за всіх родичів, які тільки були на знімках альбомних
поки наші тарілки не ставали зовсім порожніми

ми й тепер доїдаємо за тих родичів
які століття тому
півстоліття тому
і навіть ще минулого року
страждали від голоду

ось тепер я приходжу додому
та питаю в дитини своєї
— чи ти не голодна, маленька?
чи ти їла сьогодні?
та якою б не була відповідь
вмовляю з'їсти хоч щось
щоб я бачила докази її ситості

у цій їжі домашній —
вся наша історія тисячолітня
випущені із полону люди
які плачуть від вигляду яблука
мільйони заморених голодом
із опуклими животами
у цих розмовах про їжу я чую поле бою
та полеглих на полі бою
таких близьких мені далеких людей

передаємо історію від батьків до дітей їжею
переїдаємо історію ротами дітей
жуємо тихенько, щоб спецслужби не чули
але я тобі перекладу:

коли за документи українською розстрілювали, 1918, 2022
ми отримували документи російською

коли за вживання української звинувачували в тероризмі, 1930–1950-ті
ми змінювали її на радянську мову

коли наші страви називали націоналістичною пропагандою, 1960-1970-ті
ми їли те, що їдять усі інші

тож вибач, що ти досі ковтаєш
цю історію виживання
їжу не для задоволення
а для насичення
щоб бути тим, що ти їси
щоб бути такою, як усі
кого не заморять голодом
не відправлять у концентраційний табір

але ні, зачекай, була форма протесту
наші бабусі пекли великодні паски
та називали їх кексами
обманюючи вуха сексотів
а в дитинстві ми зберігали фантики
від шоколадних цукерок
та вкладиші жуйок Love is...
як доказ, що ми отримуємо задоволення
від споживання солодкого

я поволі укладаю наш тлумачний словник їжі
слово до слова, страва до страви
якісь з них про смерть

але й багато з них про життя
та неодмінно дам тобі його прочитати
щоб ти стала першою в світі дитиною
яка перестане їсти
за всіх мертвих родичів
і навчиться їсти лише за себе
бо для горювання за загиблими
закатованими та замореними голодом
ми повернемо нам наші слова

а коли ти виростеш
я подзвоню тобі і спитаю
як би не хотілося вимовити щось інше
просто спитаю:
- як справи, любя?

для О.З та К.М.

25 липня 2023, Київ

Mother Tongue

the words on the tip of a mother tongue
are always the sweetest and the bitterest
don't lend themselves to a literal translation from language to language
require notes, explanations

whenever my mother asks "aren't you hungry?"
it means "how are you feeling?"
and sometimes I protest:
— to chew it up, place it inside my mouth
double-check that I swallowed —
is that your special form of coercion, mama?
— once you have your own kids, you'll understand —
she answers

I would say that this would never happen
hang up the phone, get offended, sulk
yet the mother tongue gets passed down to me
now I speak it myself
at the very least, with my own self
when I decorate a holiday tree
and hang up bonbons alongside the ornaments
when there's food left on my plate
and I cannot bear to throw it out into trash
forcing myself to swallow it

I remember when my grandma
always talked us into clearing out our plates
and we ate for *mama*, for *tato*, for *baba*, and for *dido*
for all the relatives from the photos in the family album
until our plates were completely clean

to this day we eat for those relatives
who a century ago
half a century ago
and even just this past year
suffered from hunger

now I come home
and I ask my child
aren't you hungry, my baby?
have you had something to eat?
and whatever the answer may be
I persuade her to eat something
to see the evidence of her fullness

in these home-cooked meals
the whole history of the past millennium
people let out of captivity
weeping at the sight of an apple
the millions starved in the famine
with swollen abdomens
in this talk about food I see the battlefield
the deceased and the fallen –
people so close to me and yet so far

we pass on history from parents to children with food
we chew through history with the mouths of our children
gnawing it quietly so that the special services won't hear
but I'll translate it for you:

when one could get executed
for possessing documents in Ukrainian [1918, 2022]
we obtained our documents in Russian

when one could get charged with terrorism
for speaking Ukrainian [1930's-50's]
we switched to the Soviet tongue

when our local dishes were called
nationalist propaganda [1960's-70's]
we ate what everyone else was eating

so I'm sorry if you're still swallowing
this history of surviving
food not for pleasure
but for nourishment
to be the thing that you eat
to be like everyone else
the one that won't be starved to death
or sent off to a concentration camp

but wait, there was a form of protest
our grandmas baking easter bread
and calling it "cake"
tricking the ears of informers
and in childhood we saved the wrappers
from chocolate candy
and inserts from "love is..." gum
as proof that we get pleasure
from the sweets we consume

slowly I'm compiling our explanatory dictionary of food
word to word, dish to dish
some of them are about death
but many are about life
I'll definitely give it to you to read
so that you'll be the first child in the world
who stops eating
for all the dead relatives
and learns to eat only for herself
because for the work of mourning
over our fallen, tortured, and starved to death
we will take back our own words

and when you grow up
I'll call you and ask
no matter how much I want to say something else
I'll just ask:
how are you feeling, my love?

July 25, 2023, Kyiv

English translation Oksana Maksymchuk

Mateřský jazyk

slova na špičce mateřského jazyka
jsou vždy nejsladší a nejtrpčí
nepropůjčují se doslovnému překladu z jazyka do jazyka
vyžadují poznámky, vysvětlení

kdykoliv se mě matka zeptá „nemáš hlad?“
znamená to „jak se cítíš?“
a někdy protestuju:
— rozžvýkat to, dát si to do úst
ujistit se, že jsem polkla —
to je teda tvůj osobitý nátlak, mami?
— až budeš mít vlastní děti, pochopíš —
odpovídá

řekla bych, že se tohle nikdy nestane
položít telefon, urazit se, trucovat
ale i tak se mi mateřský jazyk předá
teď jím mluvím sama
přinejmenším se sebou
když zdobím vánoční stromeček
a věším bonbóny na dekorace
když mi na talíři zbývá jídlo
a nemůžu se přimět k tomu ho vyhodit
cpu si ho do krku násilím

pamatuji si, jak nás moje babička
vždycky přemlouvala, abychom talíře vyjídali dočista
a jedli jsme za *mamku*, za *taťku*, za *babču*, za *dědu*
za všechny příbuzné z fotek v rodinném albu
dokud naše talíře nebyly vyjedené dočista

dodnes jíme za ty příbuzné
co před sto lety
před padesáti lety
a dokonce i ještě minulý rok
trpěli hladem

dnes přicházím domů
a ptám se svého dítěte
nemáš hlad, miláčku?
mělas něco k jídlu?
a ať už odpoví jakkoliv
přemlouvám ji, aby něco snědla
ať mám důkaz toho, že je plná

v těchto podomácku vařených jídlech
celé dějiny minulého tisíciletí
lidé propuštění ze zajetí
pláčou při pohledu na jablko
miliony mrtvé za hladomoru
s nafouklými břichy
v těchto řečech o jídle vidím bitevní pole
zesnulé a padlé –
lidi tak blízké, a přitom tak vzdálené

skrze jídlo přenášíme dějiny z rodičů na potomky
prokousáváme se historií ústy vlastních dětí
tiše ji ohlodáváme, aby nás neslyšely tajné služby
ale pro vás to přeložím:

když vás za držení dokumentů v ukrajinštině [1918, 2022]
mohli popravít
sehnali jsme si je v ruštině

když vás za to, že mluvíte ukrajinsky [1930-1950],
mohli obvinít z terorismu
přešli jsme na jazyk sovětů

když naše tradiční jídla označili
za nacionalistickou propagandu [1960-1970]
jedli jsme to, co všichni ostatní

takže mě moc mrzí, pokud stále polykáte
tuhle historii přežívání
jídlo bez potěšení
jen coby výživa
stávat se tím co jíte
být jako všichni ostatní
tím kdo neumře hladu
nebo neskončí v koncentračním táboře

ale počkat, dalo se protestovat
naše babičky pekly velikonoční pečivo
a říkali mu „dort“
obelstili tak uši práškačů
a jako malí jsme si schovávali obaly
čokoládových tyčinek
a papírky ze žvýkaček „Love is...“
jako důkazy našeho potěšení
ze snědených sladkostí

pomalu dávám dohromady náš výkladový slovník jídla
slovo po slově, jídlo po jídle
některá z nich jsou o smrti
ale mnohá o životě
určitě ti ho dám přečíst
abys byla prvním dítětem na světě
co přestane jíst
za všechny své mrtvé příbuzné
a naučí se jíst jen sama za sebe
protože pomocí truchlivého úsilí
nad našimi padlými, umučenými a vyhladovělými
si vezmeme zpět naše slova

a až budeš velká
zavolám ti a zeptám se tě
nehledíc na to, jak moc bych chtěla říct něco jiného
zeptám se jen
jak se cítíš, miláčku?

25. července 2023, Kyjiv

КОЛИ ВОНА СКІНЧИЛАСЬ

їжте хліб із зернащо під небом росло
прошитим ракетами
ось тут риба і мідії
які плавали в морі одному з воєнними кораблями
ось вино врожаю 2022-го —
виноград цей підв'язували під час обстрілів
поки руки нашим невинним зв'язували вороги

поряд бігають діти, які росли без електрики
виростали в сирих укриттях висоток та шкіл
і не треба цих пафосних фраз, що діти — це квіти
бо кімнатні рослини загинули вечорами зимовими
без тепла, без світла, без догляду
наші ж діти навчились рости під бетоном, на глибині
навчились жити в коридорах і ваннах

як скінчилась вона
ми зібрались на вулицях
розповідали одне одному
як то жити було в країні
яку ракетили й дронили
як то жити було в країні
безелектричній, безводій:
повертатися в магазин тричі
щоб застати час без тривоги
приходити в перукарню двічі
другий раз, щоб достригтися
коли дали електрику

як то жити було лише вірою
що ворогів уб'ємо до одного
а кожного з друзів обіймемо

ми зібрались та пили терпке вино
часом озиралися та гукали дітей
щоб не відходили надто далеко
особливо в посадку

22.12.2022, Київ

When the War Was Over

feast on the bread made from the grain
that grew under the sky
riddled with rockets
here for you are mussels and fish
that shared a sea with the military ships
here's wine harvested in 2022
vines tied up, trellised under artillery fire
while the enemy tied up our innocents

and these children running around — they've been raised
without electricity, in damp bomb shelters of high-rises and schools
do not speak in cliches like "children are our flowers"
for the houseplants had all died in the winter nights
with no heat, no light, and no care
while these children were learning to grow
in the hallways and bathtubs
under the concrete, in the depths

when it was over
we gathered in the streets
and exchanged stories of what it was like
to live in a country
rocketed and droned
to live in a country
unelectrified, waterless
to return to the store twice, thrice
to catch a time when there's no air raid
to return to a hairdresser
for a haircut that could not be completed
during a sudden blackout

what it was like, surviving only on hope
that one day we'd be rid of the enemy
and embrace each of our friends

thus we gathered and drank the tart bitter wine
keeping an eye on the children
so that they wouldn't wander off
into a grove that might explode

November 22, 2022, Kyiv

English translation Oksana Maksymchuk

Když bylo po válce

hoduj si na chlebu vyrobeném z obilí
které vyrostlo pod oblohou
provrtanou raketami
tumáš slávky a ryby
které sdílely moře s vojenskými loděmi
tady je víno sklizené v roce 2022
svázaná réva, proucí se pod palbou dělostřelectva
zatímco nepřítel svazoval naše nevinné

a tyto děti, co pobíhají okolo — vyrostly
bez elektřiny, ve vlhkých bombových krytech věžáků a škol
nepronášejí klišé jako „děti jsou naše květiny“
neboť všechny pokojové rostliny zahynuly během zimních nocí
bez tepla, bez světla, bez péče
zatímco se tyto děti učily růst
na chodbách a ve vanách
pod betonem, v hloubkách

když bylo po všem
shromáždili jsme se v ulicích
a vyměňovali si historky o tom, jaké to bylo
žít v zemi
ostřelované raketami a drony
žít v zemi
bez elektřiny, bez vody
vracet se do obchodů dvakrát, třikrát
ve snaze využít chvíle bez leteckých náletů
vracet se ke kadeřníkovi
pro účes, který během náhlého
výpadku proudu nedokončil

jaké to bylo přežívat pouze na naději
že se jednou zbavíme nepřítel
a obejmeme všechny přátele

tak jsme se scházeli a pili trpké hořké víno
dávali pozor na děti
aby se nezatoulaly
do lesíka, co mohl vybuchnout

22. listopadu 2022, Kyjiv

photo © Louis Armand